

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 553 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Malta

**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Malta

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, ko Maltas iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka 2019. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts Maltā sasniedza 0,5 % no IKP, bet vispārējās valdības bruto parāds bija 43,1 % no IKP. Saskaņā ar 2020. gada stabilitātes programmu Malta plāno deficītu 7,5 % apmērā no IKP 2020. gadā, savukārt parāds tiek plānots 54,5 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes pakta.

Tāpēc Komisija, ņemot vērā iepriekš minēto, ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Maltas atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta kritērijam. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība ir zemāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību – 60 % no IKP. Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un pienācīgi ņemts vērā lielais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	1,0	3,3	1,9	0,5	-6,7	-2,5
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	55,5	50,3	45,6	43,1	50,7	50,8

Piezīme. Eurostat, Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. Deficīta kritērijs

Pamatojoties uz stabilitātes programmu, sagaidāms, ka Maltas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 7,5 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai.

Plānotais Līguma atsaucē vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 5,8 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2021. gadā samazināsies zem 3 % no IKP, plānotais Līgumā noteiktās atsaucē vērtības pārsniegums būtu īslaicīgs. Tomēr attiecībā uz minētajām prognozēm pastāv ārkārtīgi liela nenoteiktība.

Kopsummā 2020. gadā plānotais deficīts ir virs Līgumā noteiktās atsaucē vērtības – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta izpratnē plānotais pārsniegums tiek uzskatīts par ārkārtēju, taču patlaban tiek uzskatīts, ka tam ir pagaidu raksturs. Līdz ar to analīzes secinājumi ir tādi, ka deficīta kritērijs Līguma un Regulas (EK) Nr. 1467/97 izpratnē pirmšķietami nav izpildīts.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisija sagatavo ziņojumu. Minētajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.”

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktorus, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors – Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi lielu ekonomikas satricinājumu, kam ir ievērojama negatīva ietekme visā Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Dalībvalstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajām personām un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Ņemot vērā sīkaku informāciju, kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai šiem pasākumiem ir vai nav tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos minētie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Ekonomikas stāvoklis vidējā termiņā

Maltas reālā IKP pieaugumu gadā 7,3 % apmērā 2018. gadā un 4,4 % apmērā 2019. gadā veicināja iekšzemes pieprasījums, kura pamatā bija stabils privātais patēriņš un investīcijas. Maltas ekonomiku 2020. gadā smagi ietekmēs Covid-19 pandēmija. Stabilitātes programmā pieņemts, ka IKP 2020. gadā samazināsies par aptuveni 5½ %, bet 2021. gadā nedaudz atlabs. Saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi paredzams, ka IKP samazināsies par aptuveni 5¾ %. Paredzams, ka privātais patēriņš samazināsies sakarā ar norobežošanu un nebūtisku uzņēmumu slēgšanu. Paredzams, ka arī investīcijas samazināsies, neraugoties uz to, ka turpināsies daži liela mēroga investīciju projekti veselības aprūpes un infrastruktūras jomā. Tiek prognozēts, ka vājā ārējā vide būtiski samazinās pakalpojumu eksportu, atspoguļojot arī tūrisma apturēšanu. Importa kritums būs mazāks, galvenokārt atspoguļojot iekšzemes pieprasījuma samazināšanos. Tas ir atbildību mīkstinošs faktors, novērtējot Maltas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā.

Paredzams, ka 2021. gadā ekonomika atgūsies, jo ir sagaidāms, ka vispārējo ierobežojumu atvieglošana atjaunos iekšzemes pieprasījumu. Tomēr Malta ir neliela atvērta ekonomika, un tāpēc tās ekonomikas perspektīvas ir ļoti jutīgas pret pasaules mēroga nenoteiktību un tās tirdzniecības partneru darbības rezultātiem. Paredzams, ka vidējā termiņā Malta turpinās attīstīties straujāk par Savienības vidējo rādītāju. Potenciālo izaugsmi Maltā veicina iedzīvotāju skaita pieaugums, kapitāla uzkrāšanās un ražīguma pieaugums.

3.3. Budžeta stāvoklis vidējā termiņā

Uz Maltu attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa, un 2019. gadā tai bija jānodrošina pastāvīga atbilstība tās vidēja termiņa budžeta mērķim (līdzsvarots budžets strukturālā izteiksmē). Pamatojoties uz izpildes datiem un Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, abi pīlāri norāda uz zināmu novirzi. Konkrētāk, neto publisko izdevumu pieaugums pārsniedza izdevumu kritērija pīlārā atļauto līmeni, un strukturālā bilance 2019. gadā pasliktinājās, pārsniedzot atļauto strukturālo pasliktināšanos. Tādējādi vispārējais novērtējums norāda uz nelielu novirzi no Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām 2019. gadā.

Maltas 2020. gada stabilitātes programmā prognozēta būtiska publisko finanšu pasliktināšanās no pārpalikuma 0,5 % apmērā no IKP 2019. gadā līdz deficītam 7,5 % apmērā no IKP Covid-19 pandēmijas laikā. Tiek lēsts, ka fiskālā pakete pandēmijas negatīvās

ietekmes novēršanai sasniegs 4,1 % no IKP, un galvenā uzmanība tajā tiks pievērsta algu piemaksām, īpašiem sociālajiem pabalstiem un papildu veselības aprūpes izdevumiem. Turklāt valdība atlika nodokļu maksājumus un sniedza garantijas aptuveni 2,8 % apmērā no IKP, attiecībā uz ko statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai sākumā ir tūlītēja ietekme uz budžetu. Deficīts atspoguļo arī paredzamo ieņēmumu samazināšanos, kas galvenokārt atspoguļo mājāsaimniecību patēriņa samazināšanos. Tiek prognozēts, ka 2021. gadā deficīts samazināsies līdz 3,6 % no IKP. Minētā prognoze lielā mērā ir atkarīga no pieņemtās pieticīgās ekonomikas atveseļošanas, ko galvenokārt virza iekšzemes pieprasījums, kas, paredzams, veicinās ieņēmumus gan no tiešajiem nodokļiem, atlabstot patēriņam, gan netiešajiem nodokļiem, kas atspoguļo darba tirgus uzlabojumus. Paredzams, ka valdības izdevumi samazināsies, jo tiks likvidēts pagaidu politikas atbalsts. Vidējā termiņā stabilitātes programmā ir pausta apņemšanās atjaunot parāda attiecības pret IKP samazināšanos un atgriezties pie vidēja termiņa budžeta mērķa – līdzsvarota budžeta strukturālā izteiksmē.

4.4. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Maltas iestādes 2020. gada 12. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktorus. Papildu faktori, kas vēl nav minēti iepriekš, ir saistīti ar fiskālās sistēmas stiprināšanu, jo īpaši izdevumu pārskatu institucionalizāciju.

4. SECINĀJUMI

Saskaņā ar stabilitātes programmu plānots, ka Maltas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā palielināsies līdz 7,5 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānoto atsauces vērtības pārsniegumu uzskata par ārkārtēju, un pašlaik tiek uzskatīts, ka tas ir īslaicīgs.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori. Kopumā, tā kā plānotais deficīts ievērojami pārsniedz 3 % no IKP un ņemot vērā visus attiecīgos faktorus, analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais deficīta kritērijs nav izpildīts.